



TRACK

Eleanor **Cattonová**

NA SCÉNĚ

TRACK

Eleanor Cattonová NA SCÉNĚ



▮▮▮ KNIHA ZLIN

Eleanor Cattoňová

NA SCÉŇĚ

Copyright © Eleanor Catton, 2008

Translation © Martina Neradová, 2011

ISBN 978-80-87497-10-4

Johnovi

Kapitola první

Čtvrtek

„Nemůžu,“ řekne. „Já prostě nemůžu přijímat studentky bez předchozího hudebního vzdělání. Mé učební metody jsou, paní Hendersonová, poněkud specifictější, než si patrně představujete.“

Ozve se jazzový rytmus, jen bicí a kontrabas. Žena zakrouží lžičkou a ťukne s ní o dno hrnku.

„Klarinet je v porovnání se saxofonem pulec, chápete? Klarinet je černo-stříbrné sperma, které jednoho dne – budete-li ho velmi milovat – vyroste v saxofon.“

Nakloní se přes stůl. „Paní Hendersonová. Vaše dcera je v současnosti zkrátka příliš malá. Řeknu vám to takto: vaši dceru halí jako rubáš škraloup zkyslého mateřského mléka.“

Paní Hendersonová se dívá do země, takže učitelka hry na saxofon na ni příkře vyjede: „Slyšíte mě vůbec? Dámo se šarlatovými ústy tenkými jako nitka, povislým poprsím a blůzou barvy vyčpělé hořčice?“

Paní Hendersonová sotva postižitelně přikývne. Přestane žmoulat rukávy halenky.

„Já od všech svých studentek vyžaduji,“ pokračuje učitelka, „aby byly hebcce ochmýřené, pubertální, pupínkovaté vzdorovitou nedůvěrou a užírající se skrytým vztekem, žárem, nejistotou a beznadějí. Vyžaduji, aby před každou lekcí čekaly na chodbě přinejmenším deset minut, láskyplně si hýčkaly svůj pocit ublíženosti a nešťastně se rýpaly ve vlastní bezcennosti, jako když si odlupujete strup nebo hladíte jizvu. Abych mohla učit vaši dceru, milá zoufalá, neschopná matka, musela by být náladová, zmatená, neohrabaná, neukojená a nemravná. Až pozná, že je její tělo tajemstvím, temným a doširoka zejícím tajemstvím, za které se bude čím dál víc stydět, potom za mnou přijďte znovu. V tomhle bodě mě musíte chápat. Nemůžu učit děti.“

Muck-muck-muck, mlaskne bubínek do ticha jako rty při polibku.

„Ale dcera se chce učit na saxofon,“ namítne paní Hendersonová konečně a zní při tom zahanbeně a vzpurně zároveň. „Nechce se učit na klarinet.“

„Radím vám, abyste se obrátila na hudební oddělení její školy,“ odtuší učitelka.

Paní Hendersonová zůstane chvíli zamračeně sedět. Potom si přehodí nohu přes nohu a vzpomene si, že se chtěla na něco zeptat.

„Pamatujete si jméno a obličej každé žákyně, kterou jste kdy učila?“

Učitelka hry na saxofon vypadá, že ji otázka potěšila.

„Pamatuji si jeden obličej,“ odpoví. „Není to obličej jedné ze studentek, ale dojem zanechaný všemi žákyněmi, převrácený jako negativ fotografie a vypálený v mé paměti jako díra po kyselině. Na klarinet doporučuji Henryho Soothilla,“ dodá a natáhne se po vizitce. „Je velmi dobrý. Hraje v symfonickém orchestru.“

„Tak dobře,“ zahučí paní Hendersonová mrzutě a vezme si navštívenku.

Čtvrtek

To se odehrálo ve čtyři. V pět se ozve další zaklepání. Učitelka hry na saxofon otevře dveře.

„Paní Winterová,“ osloví příchozí. „Přišla jste kvůli dceři. Pojdte dál, ať se můžeme dohodnout, jak ji rozkrájíme na půlhodinové porce, kterými se budu týden po týdnu živit.“

Drží dveře otevřené dokořán, aby paní Winterová mohla vcupitat dovnitř. Je to tatáž žena jako předtím, jen v jiném převleku – Winterová, ne Hendersonová. Liší se ještě pár dalších věcí, protože tahle žena je profesionálka a svou roli má důkladně promyšlenou. Paní Winterová se například směje pouze napůl úst. Paní Winterová přikyvuje o několik vteřin déle, než je nutné. Paní Winterová se při přemýšlení potichu nadechuje skrze zuby.

Obě se zdvořile tváří, jako by se nevšimly, že je to tatáž žena jako předtím.

„Zaprvé,“ začne učitelka hry na saxofon a podává jí hrnek černého čaje, „na soukromých hodinách nepovolují přítomnost rodičů. Víím, že je to trochu staromódní – dělám to částečně proto, že studentky v takovém prostředí nikdy neodvádějí nejlepší výkon. Zrudnou, zpotí se, smějí se jen tak pro nic za nic a změní držení těla – zavinou se jako lístky poupěte. Další důvod, proč dávám přednost naprostému soukromí, spočívá nejspíš v tom, že je při těchhle půlhodinkách můžu pozorovat, a o to se nemíním s nikým dělit.“

„Beztak nejsem ten typ matky, která by tohle vyžadovala,“ ozve se paní Winterová. Rozhlíží se kolem sebe. Je to podkrovní učebna s vyhlídkou na nic jiného než vrabce a břídlíci. Cihlová zeď za klavírem oprýskává, z cihel se drolí bílý prášek, jako by chytly nějakou chorobu.

„Něco vám o saxofonu povím,“ pokračuje učitelka. Na stojánku vedle klavíru stojí altsaxofon. Zvedne ho jako

pochodeň. „Saxofon je dechový nástroj, což znamená, že ho pohání náš dech. Je, myslím, zajímavé, že slova ‚dech‘ a ‚duch‘ mají tentýž latinský základ. Lidé se kdysi domnívali, že dech a duše jedno jsou, že být naživu neznámá nic víc než být naplněn dechem. Když dýchnete do tohoto nástroje, moje milá, nedáváte mu jen tak ledajaký život – dáváte mu *svůj* život.“

Paní Winterová horlivě přikyvuje. Přikyvuje o několik vteřin déle, než je nutné.

„Svých studentek se ptám,“ vykládá učitelka hry na saxofon, „je váš život opravdovým darem? Váš tuctový život s vanilkovou příchutí, instantní polévka po škole, televize do desíti, vaše svíčky na prádelníku a pleťová voda na umývadle?“ Usměje se a zavrtí hlavou. „Jistě že ne, a to zkrátka proto, že toho nevytrpěly tolik, aby je stálo za to poslouchat.“

Věnuje paní Winterové laskavý úsměv, žlutá kolena přitisknutá k sobě, dlaněmi objímá hrnek s čajem.

„Už se těším, až začnu vaši dceru učit,“ dodá. „Zdá se, že je úžasně vnímavá.“

„To si také říkáme,“ rychle odtuší paní Winterová.

Učitelka hry na saxofon ji chvilku pozoruje a pak řekne: „Vraťme se k tomu okamžiku těsně předtím, než se musíte nadechnout, když je saxofon plný vašeho dechu a vám už v těle nezbyvá žádný vzduch: k okamžiku, kdy je saxofon víc naživu než vy.“

Vy a já víme, paní Winterová, jaké to je držet v rukou život. Nemám na mysli běžnou odpovědnost jako při hlídání dítěte, při vaření nebo když čekáte na semaforu, až padne zelená – mám na mysli odpovědnost za něčí život, který vám leží v rukou jako porcelánová váza –“ učitelka drží saxofon ve vzduchu, dlaní podpírá zvon, „a kdybyste chtěla, můžete ho prostě... pustit.“

Čtvrtek

Na chodbě visí zarámovaná černobílá fotografie muže, který couvá po krátkém schodišti, schoulený v kabátě, s bradou na prsou, vyhrnutým límcem a rozvázanými tkaničkami. Obličej ani ruce nejsou vidět, jen záda, půlka podrážky, proužek šedé ponožky a temeno. Muž vrhá varhánkovitý, shrbený stín na stěnu vedle schodiště. Při bližším pohledu na stín zjistíte, že muž hraje na saxofon. Stoupá do schodů, ale hrbí se nad nástrojem, lokty u těla, takže zezadu není vidět ze saxofonu ani kousek. Stín se plazí po straně jako nepřítel, rozděluje obraz vedví a odhaluje saxofon, skrytý pod kabátem. Stínový saxofon se trochu podobá vodní dýmce, vine se po cihlové zdi kolem mužovy brady, tmavý, úzký a pokroucený a proplétá se jeho tmavýma, úzkýma stínovýma rukama jako kouř.

Dívky, které sedávají na chodbě před začátkem hodiny, si prohlížením téhle fotografie krátí čekání.

Pátek

Po prvních šesti taktech Isolde zaváhá.

„Necvičila jsem,“ vyhrkne. „Ale mám proto omluvu. Chcete ji slyšet?“

Učitelka hry na saxofon se na ni podívá a lokne si černého lístkového čaje. Omluvy má skoro nejradši ze všeho.

Isolde se odmlčí, aby si uhladila plisovanou sukni a připravila se. Nadechne se.

„Včera večer jsem se dívala na televizi,“ spustí, „když v tom přijde táta, tváří se vážně a rukou šmátrá po kravatě, jako by ho škrtila, a nakonec si ji prostě sundá a odloží ji stranou –“

Isolde vyhákně saxofon z popruhu a položí ho na židli, přitom předstírá, že musí popruh uvolnit, jako by ji těsně obepínal.

„– a řekne mi, posad' se, ačkoliv já už dávno sedím, a pak si soustředěně mne ruce.“

Isolde si soustředěně mne ruce.

„Máma si myslí, že bych ti to zatím neměl říkat, povídá, ale tvoji sestru zneužíval jeden z jejích učitelů.“ Nyní Isolde rychle hodí okem po učitelce a hned nato stočí pohled jinam. „A pak dodá ‚sexuálně‘, pro jistotu, pro případ, že bych si myslela, že na ni křičel na přechodu nebo tak něco.“

Stropní světla potemněla a Isolde osvětluje pouze bledě modrý blikot, mrazivé jiskření, jakým září televizní obrazovka po zapnutí. Učitelku hry na saxofon halí stín, takže má půlku obličeje kovově šedou a druhou bledou a pableskující.

„Zní divně, jako by mu někdo svíral hrdlo, a vykládá o nějakém Saladinovi či co a že ve vyšších ročnících vede jazzovou kapelu a orchestr a taky jazzový sbor, všechno ve středu dopoledne, jedna hodina za druhou. Mě nebude učit nejmíň do septimy a i potom jen tehdy, když se rozhodnu, že chci do kapely, kreje se totiž s košíkovou, takže si budu muset vybrat.“

Táta se na mě dívá vyděšeně, jako bych měla provést nějakou šílenost nebo předvést citový výlev, s kterým by si nevěděl rady. Tak se ptám, jak to víš? A on na to –“

Isolde si přidřepne vedle židle, rozhodí ruce a spustí vážným tónem:

„Zlato, jak jsem to pochopil, začal pomalu, například jí občas zlehýnka položil ruku na rameno, asi *takhle*.“

Isolde se natáhne a dotkne se konečky prstů horního konce saxofonu, který leží na boku na židli. Jakmile se prsty setkají s nástrojem, ozve se pravidelné pulsování, jako tlukot srdce. Učitelka sedí bez hnutí.

„A potom se občas, když se nikdo nedíval, nad ni sklonil a dýchá jí do vlasů –“

Isolde přiloží tvář k nástroji a vydechne podél jeho těla.

„– takhle, váhavě a plaše, protože ještě neví, jestli to chce taky ona, a protože se nechce dostat do maléru. Ale ona je přívětivá, protože ho má ráda a myslí si, že se do něj zamilovala, takže jeho ruka brzy putuje níž a níž –“

Její ruka sjede po saxofonu a obkrouží okraj zvonu –

„– a níž a ona začíná reagovat, někdy se na něj při hodině usměje a rozbuší se jí z toho srdce, a když jsou sami v hudebním kumbálu nebo po škole nebo když někde kam jedou autem, což občas dělají, když jsou sami, říká jí, ty moje cikánečko – opakuje to pořád dokola, ty moje cikánečko, říká – a ona by na to ráda nějak odpověděla, ráda by mu zašeptala do vlasů něco opravdu výjimečného, něco, co ještě nikdy nikdo nikomu neřekl.“

Hudba utichne. Isolde se podívá na učitelku a dodá: „Ale nic ji nenapadá.“

Světla se znovu rozsvítí jako předtím. Isolde se ušklíbne a kecne sebou do křesla. „Jenže váhala moc dlouho a teď už je pozdě,“ vyhrkne nazlobeně, „protože kamarádky si už všimly, jak se někdy chová, že někdy skloní hlavu a natočí ji na stranu, jako když flirtuje, a to je začátek konce, všechno se zhroutlí jako domeček z karet.“

„Teď chápu, proč jsi neměla čas cvičit,“ řekne učitelka hry na saxofon.

„I dneska ráno,“ potvrdí Isolde, „když jsem si před školou chtěla přehrát aspoň pár stupnic, jak jsem začala, ona hned, nemůžeš mít trochu ohled? vyběhla z pokoje a dělala, jako že vzlyká, ale já věděla, že to hraje, protože kdyby doopravdy brečela, tak by neutekla, chtěla by, abych to viděla.“ Isolde se dloube do kolene zavřeným ozdobným špendlíkem ze sukně. „Chovají se k ní, jako by byla umělecké dílo nebo co.“

„Vážně je to tak neobvyklé?“ zeptá se učitelka hry na saxofon.

Isolde na ni vrhne zlý pohled. „Zvrhlé je to,“ prohlásí. „Je to stejně zvrhlé, jako když děti navléknou svého psa do šatů a paruky a já nevím, do čeho ještě, jako by byl člověk. A pak ho nutí, aby panáčkoval na zadních, a fotí si to. Tohle je stejné, vlastně ještě horší, protože ona si to zjevně užívá.“

„Tvá sestra si to určitě neužívá,“ namítne učitelka hry na saxofon.

„Táta říkal, že nejspíš potrvá léta, než Saladina skutečně odsoudí a pošlou do vězení,“ pokračuje Isolde. „Ve všech papírech bude stát zneužití dítěte, ale ona už žádné dítě nebude, tou dobou už bude dospělá jako on. Jako by někdo naschvál rozkopal místo zločinu a postavil tam něco čistého a blyštivého.“

„Isoldo,“ spustí učitelka tentokrát pevným tónem, „určitě mají strach jenom proto, že ten hřích jen tak nezmizel. Vědí, že se na ni přilepil, uvelebil se někde uvnitř, zaklíní se v místě, o kterém nikdo neví a které nikdo nenajde. Vědí, že jeho hřích spočíval pouze v konání, v pošetilém, unylém šátrání za jasného bezbarvého světla v době oběda, ale její hřích – její hřích je nemoc, choroba uložená jednou provždy kdesi hluboko v jejím nitru.“

„Táta na hříchy nevěří,“ odporuje Isolde. „My jsme ateisti.“

„Vyplácí se být nepředpojatý,“ řekne učitelka hry na saxofon.

„Já vám povím, proč mají strach,“ prohlásí Isolde. „Mají strach, protože ona teď ví všechno, co vědí oni. Mají strach, protože jim už nezbyla žádná tajemství.“

Učitelka hry na saxofon náhle vstane a přejde k oknu. Následuje dlouhá pauza, potom znovu promluví Isolde.

„Táta pořád opakuje, nevím, jak se to stalo, zlato. Hlavní je, že teď, když o tom víme, už se to dál dít nebude.“

Středa

„Ráno zrušili dnešní zkoušku jazzové kapely,“ oznámí Bridget. „Prý že pan učitel Saladin dnes odpoledne nemůže. Pomáhá s vyšetřováním.“

Bridget se hlasitě přísaje na plátek.

„Když se stane, že vám nedají ani příliš málo, ani příliš hodně informací, je jasné, že jde o něco skutečně vážného,“ pokračuje. „Normálně by řekli – poslouchejte, mladé dámy, hodina jazzu se dneska ruší, máte tři minuty, abyste si posbíraly saky paky, vypadly a taky si jednou užily sluníčka, takže šup šup, hněte sebou, povídám.“

Tahle dívka umí dobře napodobovat cizí hlasy. Vlastně chtěla hrát Isoldu, protože to je lepší role, ale je bledá, napjatá a neupravená a neustále vypadá malinko vyděšeně, což se k Isoldě nehodí, takže místo ní dostala Bridget. Po pravdě řečeno ji jako Bridget charakterizuje právě touha být Isoldou: Bridget chce vždycky být někým jiným.

„Nebo by nám naopak řekli víc, než potřebujeme vědět, ale záměrně, abychom věděly, že nám prokazují milost,“ vykládá Bridget. „Předvedli by svatosvatou scénu a s vykulenýma očima by řekli – všechny teď dobře poslouchejte, musíme vám říct, něco opravdu důležitého. Pan učitel Saladin musel narychlo odejít kvůli nemoci v rodině. Je možné, že jde o něco vážného, takže je opravdu důležité, abyste to měly na paměti a poskytly mu potřebný prostor, až nebo jestli se vrátí do školy.“

O téhle teorii Bridget přemýšlí už nějaký čas a má z ní takovou radost, že celá září. Utáhne plátek a zkusmo foukne.

„Pomáhá při vyšetřování,“ odfrkne si pohrdlivě a znovu upravuje nasazení hubičky. „A přišli nám to oznámit společně, v jednom hejnu, všichni dýchali zároveň, přerývaně se nadechovali a vydechovali, oči jim tékaly ze strany

na stranu a vepředu kráčel ředitel, aby rozrážel vzduch jako husa velitelka letící v čele věčka.“

„Myslím, že husy se obvykle střídají,“ ozve se učitelka hry na saxofon bezmyšlenkovitě. „Řekla bych, že rozrážet vzduch je dost těžká práce.“ Přehrabuje se v hromádce not. Za ní stojí knihovna, která přetéká starými rukopisy, a na podlahu ukapávají zbloudilé listy.

Isoldu by učitelka takhle prezíravě nikdy nepřerušila: to byl jeden z důvodů, proč ji Bridget chtěla hrát. Bridget si opět uvědomí, že je bledá, napjatá a neupravená a skrz naskrz druhořadá, a potom zčervená novým odhodláním znovu opanovat scénu.

„Vpochodují dovnitř ve formaci do ‚V‘,“ spustí Bridget nanovo, „šedá polyesterová armáda, co se snaží nedívat na nikoho konkrétně, hlavně ne na velkou díru, která zeje vedle prvního altu, kde obvykle sedává Victoria.“

Bridget vysloví „Victoria“ s obzvláštním důrazem a zřejmým uspokojením. Podívá se na učitelku hry na saxofon, aby zjistila, jaký udělala dojem, ale ta se velkýma žilnatýma rukama přebírá v papírech a ani nemrkne.

„Dveře do tříd, kde hrajeme, mají okénka z tvrzeného skla, takže je vidět dovnitř,“ vykládá Bridget s ještě větším úsilím. Čím víc se snaží, tím mluví hlasitěji. „Ale Saladin okénko ve své třídě přelepil rozvrhem, takže je vidět jen rozpis, a když se uvnitř svítí, jsou vidět pouze proužky bílého světla kolem okrajů. Když měla hodinu Victoria, proužky vždycky zmizely.“

„Mám to!“ zvolá učitelka hry na saxofon a v ruce třímá štůsek not. „„Starý hrad“ z *Obrázků z výstavy*. Myslím, že se ti to bude líbit, Bridget. Můžeme se zamyslet nad tím, proč se saxofon nikdy doopravdy neprosadil jako orchestrální nástroj.“

Učitelka hry na saxofon je občas sama sebou znechucená, že Bridget láká na podobné návnady. „Když ona se

tak zoufale snaží," řekla jednou Bridgetině matce. „Proto je to tak snadné. Kdyby nedávala tolik najevo, jak moc se snaží, byla bych možná v pokušení o něco víc ji respektovat.“

Bridgetina matka nepřestávala přikyvovat: „Ano, víme o tom, s tímhle problémem se často potýká.“

Teď se učitelka po Bridget jen podívá, jak tam stojí celá napjatá a neupravená a jak se zoufale snaží, a pozvedne obočí.

Bridget zrudne z marného snažení a záměrně přeskočí všechny možné repliky o Musorgském, *Obrázcích z výstavy* a Ravelovi a o tom, proč se saxofon nikdy doopravdy neprosadil jako orchestrální nástroj. Tohle všechno přeskočí a přejde rovnou k replice, kterou si oblíbila.

„Zacházejí s tím jako s injekcemi," prohlásí tentokrát ještě hlasitěji. „Jako by to bylo očkování, kdy nám vpíchnou nemoc v malé dávce, aby si tělo vytvořilo protilátky a připravilo se na skutečnou nákazu. Bojí se, protože tuhle nemoc na nás ještě nezkoušeli, proto se nás pokoušejí očkovat, aniž by nám řekli, o jakou chorobu vlastně jde. Chtějí nás naočkovat potajmu, aniž bychom si toho všimly. To se jim nepovede.“

Teď si jedna druhou prohlížejí. Učitelka hry na saxofon chvíli rovná hromádku papírů podle okraje koberce a potom se zeptá: „Jak to, že se jim to nepovede, Bridget?“

„Protože my si toho všimly," odpoví Bridget a ztěžka vydechne. „My to sledovaly.“

Pondělí

Julia věčně šoupe nohama a kolem úst má vyrážku.

„Dneska ráno svolali celý poslední ročník," začne vyprávět, „a byl tam taky výchovný poradce a naparoval se, jako by to byla nejdůležitější chvíle v jeho životě.“

Mluví přes rameno a přitom otevírá pouzdro s nástrojem. Učitelka hry na saxofon sedí u okna v pruhu studeného slunečního paprsku a pozoruje kroužení a kálení racků. Je pod mrakem.

„Spustili takovým tím zvláště tichým, medovým hlasem, jako kdybychom se měly rozpadnout na kusy, kdyby mluvili moc nahlas. A prý že – všechny jste slyšely, co se už týden povídá. Je potřeba probrat tuhle záležitost pěkně společně, abychom měli jistotu, že všichni víme, o co jde.“

Julia se otočí na patě, upevní saxofon do popruhu a chvíli stojí s rukama v bok. Saxofon má na sobě zavěšený jako nějakou zbraň.

„Poradce je idiot,“ řekne rozhodně. „Když nám bylo čtrnáct, šly jsme za ním s Katrinou, protože Alice Franklinová se muchlovala v kině a my se bály, že z ní bude flundra, nechtěně otěhotní a zničí si život. Všechno jsme mu řekly i o tom, že máme strach, a Katrine se dokonce rozbrečela. On tam jenom seděl, pomrkával a pořád kýval, ale strašně pomalu, jako by ho naprogramovali na čtvrtinu maximální rychlosti, a když už jsme neměly co dál říct, a Katrine přestala brečet, otevřel šuplík, vytáhl z něj kus papíru, namaloval na něj tři kruhy v sobě, nadepsal je *Ty, Tvoje rodina a Tvoji kamarádi* a potom povídá – tak to chodí, ne? A pak nám řekl, že si ten papír můžeme nechat, jestli chceme.“

Julia si posmutněle odfrkne a rozepne umělohmotné desky s partiturou.

„Jak to dopadlo s Alice Franklinovou?“ zeptá se učitelka hry na saxofon.

„Ále, nakonec jsme zjistily, že nám lhala,“ odpoví Julia.

„Takže se v kině nemuchlovala.“

„Ne.“

Julia se na chvíli odmlčí a upravuje pavoučí nožky stojánku na noty.

„Proč by vám lhala?“ zeptá se učitelka hry na saxofon zdvořile.

Julia mávne rukou. „Nejspíš jen tak z nudy,“ řekne. Z jejích úst zní „nuda“ jako cosi vznešeného a báječného.

„Aha,“ odtuší učitelka hry na saxofon.

„No a pak prý že – možná bychom mohli začít tím, že se zeptáme, jestli někdo nemá něco, s čím by se chtěl svěřit. A v tu chvíli se jedna z holek rozbulí, ještě než se cokoliv stane, a poradce si málem ucvrkne radostí do kalhot a blábolí něco, jako že nic z toho, co tu kdo řekne, se nedostane ven. Ta holka začne vykládat nějakou ubohost a její kámoška se k ní natáhne a chytne ji za ruku, až se z toho člověku obrací žaludek, a nato se všechny začnou svěřovat a melou o důvěře a zradě a sebevědomí a o tom, jak jsou popletené a vystrašené..., a je jasné, že se tohle kurevské ráno povleče jak smrad.“

Julia se poočku ohlédne po učitelce hry na saxofon, aby viděla, jestli tím slovem nějak zapůsobila, ale učitelka jí věnuje pouze chladný úsměv a vyčkává. Bridget by se zarazila, znervózněla by a zbrunátněla a drahnou dobu by o tom přemýšlela, ale ne tak Julia. Ta se jen ušklíbne a s přehnanou pečlivostí připevňuje kluzké stránky k okraji stojanu.

„A po chvíli poradce povídá,“ pokračuje Julia, „děvčata, co je to sexuální obtěžování? a kouká na nás povzbudivě a úplně natěšeně, jako když si učitelé přejí, aby studenti přišli se správnou odpovědí, ale zároveň si přejí, aby se spletli a oni jim to mohli vysvětlit sami a mohli si to pořádně užít. Potom říká tichým a vážným hlasem, jako by prozrazoval tajemství, o kterém nikdo jiný nic netuší – obtěžování nemusí znamenat doteky, milá děvčata.“

Obtěžování může být i pozorování. Obtěžování může být, když vás někdo pozoruje tak, že je vám to nepříjemné.

Na to se přihlásím a řeknu – je to obtěžování kvůli tomu, co pozoruje? Nebo kvůli tomu, co si při tom pozorování představuje? Všichni se na mě dívali a já úplně zčervenala a poradce k sobě přiložil konečky prstů a věnoval mi dlouhý pohled, jako že – vím, co děláš, snažíš se zničit atmosféru důvěry, kterou jsme tady vytvořili, a já ti na tu otázku odpovím, protože musím, ale neodpovím tak, jak by sis přála.“

Učitelka hry na saxofon nakonec vstane a chopí se vlastního nástroje, jako by říkala „stačí“. Ale Julia už spustila, poháněná podivnou energií zarudlých tváří.

„Já si při pozorování ostatních představuju leccos,“ řekne Julia.

Pátek

Isolde čeká venku na chodbě. Přes stěnu slyší slabé dunění učitelčina hlasu. Hodina se začátkem v 15:30 se blíží ke konci. Tady v zákulisí se Isolde těší z chvilky ticha v opuštěné chodbě, než přijde narážka, která ji upozorní, že má zaklepat a vstoupit. Nadechne se a jazykem ochutnává klid a přirozené soukromí člověka, který zůstává zcela nepozorován.

Normálně by ji před hodinou zaplavila hrůza, listovala by partiturami, zkoušela by si skladby na sucho, sledovala by noty položené v klíně a na prázdko by pohybovala rozpráhlyma rukama ve vzduchu. Ale dnes na hraní nemyslí. Sedí bez hnutí a ze všech sil se snaží uchovat si a zachytit tajný pocit, který bobtná hluboko uvnitř v jejím srdci.

Je to, jako by jí do úst vlétla vzduchová bublinka, až by jí z toho přeběhl mráz po zádech a zacukalo v prohlubni

pánevní kosti. V břiše cítí vleklou a vykloubenou bolest, v hrudníku záškuby prázdnoty a najednou ji poleje horko. Takhle si občas připadá, když je ve vaně nebo když vidí v televizi líbající se pár nebo když v posteli přejíždí konečky prstů po jemné křivce svého břicha a představuje si, že je to ruka někoho jiného. Tenhle pocit se většinou dostavuje z ničeho nic – třeba na zastávce autobusu, ve frontě na oběd nebo když čeká, až zazvoní.

Cítila jsem to, když jsem poprvé začala vnímat sestru jako sexuální bytost? ptá se sama sebe. Potom, co mě táta pohládl po hlavě a řekl, těchhle pár týdnů to bude těžké, a nechal mě, abych se dívala na televizi, a za chvíli přišla Victoria, posadila se, podívala se po mně a povídá – super, teď už to vědí všichni. Takže jsme tam seděly a dívaly se na konec nějakého céčkového thrilleru zařazeného do čtvrté části speciálu, jenomže já se nedokázala soustředit a myslela jsem jen na to, jak jsi to udělala, jak jsi zvládla otočit hlavu a upřeně se na něj podívat a zaklonit se a políbit ho na ústa? Jak to, že tě neochromil strach a nerozhodnost? Jak jsi věděla, že tě přijme, obejmě tě, přitiskne tě k sobě a dokonce vyrazí potlačovaný vzdech jako zasténání, jako zasténání vycházející z hloubi hrdla?

Isolde si tady na chodbě říká, cítila jsem tehdy toho večera tohle? Cítila jsem tehle drásající nápor děsu a touhy, tehle sešup výtahu, tuhle zvláštní přerušenu přede hru ke kýchnutí?

Později v tom pocitu možná rozpozná jakousi ničím nepodmíněnou formu vzrušení, nepravidelný tlukot, kterým se tu a tam rozezní její tělo, jako nedotknutá struna vibrující v účastném souzvuku s nedaleko umístěným klavírem. Později možná dojde k závěru, že se tehle pocit trochu podobá zakručení v žaludku, ne svíravé a všudypřítomné lačnosti skutečného hladu, jen zakručení, které

projede břichem jako varování, a je pryč. Ale tou dobou, která v budoucnu přijde, kdy se naučí rozeznávat přílivy a odlivy svého těla a bude moci říct, *tohle je frustrace, tohle je chtíč a tohle je touha, nostalgická sexuální touha, která mě vtahuje zpět do minulosti*, tou dobou bude mít už všechno utříděné, všechno bude mít své jméno a tvar a skromný kompas jejích tužeb bude omezen hranicemi toho, co sama poznala, co zažila, co pocítila. Do téhle chvíle Isolde nezažila nic, takže její pocit neznámá *dneska večer potřebuju sex ani ještě jsem toho plná z předchozí noci, ještě tím přetékám*. Neznámá *do koho jsem zamilovaná, že se ozývá tohle pnutí?* ani *už zase chci něco, co nemůžu mít*. Ještě to není pocit, který by ji někam směřoval. Je to jen pocit nicoty, prázdna, které čeká na naplnění.

Z Isoldiny tváře byste nic z toho nepoznali: sedí tam v šerosvitu, ruce v klíně a dívá se do zdi.

Pondělí

„Nikdy přesně nevím,“ začne učitelka hry na saxofon, „co matky doopravdy myslí tím, když říkají, chci, aby moje dcera zažila, co mi nebylo dopřáno.“

Podle mých zkušeností jsou nejtvrďší a nejagresivnější matky zároveň nejméně nápadité, nejméně muzikální duše, všechno nesmírně neúspěšné ženy, které nosí obraz své dcery na hrudníku jako medaili, jako třpytné od-poutání pozornosti od vlastního nerozzářeného já. Když tyhle matky říkají, chci, aby naplno zažila všechno, co mi nebylo dopřáno, ve skutečnosti mají na mysli, chci, aby naplno *ocenila* všechno, co mi nebylo dopřáno. Ve skutečnosti mají na mysli následující: nedostatečnosti mého života bude ulehčeno pouze tehdy, bude-li mít má dcera všechno. Můj život je sám o sobě obyčejný, bezcen-

ný a k ničemu. Ale jestliže se mé dceři dostane hojnosti zážitků a možností, potom mě lidé začnou litovat: malost mého života a mých možností nebude *neschopností*, ale *obětí*. Jestliže vychovám dceru, která je vším, čím já ne, budou mě víc litovat a víc si mě vážit.“

Učitelka hry na saxofon si přejede jazykem po zubech. „Úspěšné matky,“ říká, „hudebnice, sportovkyně, literátky, spokojené a naplněné ženy, ženy, kterým nebylo odepřeno nic, ženy, jejichž rodiče jim v dětství platili za kondice – úspěšné matky jsou vždycky nejméně tvrdé. Nemají potřebu dohlížet na dceru, ovládat ji ani se za ni bít. Jsou úplně samy o sobě. Jsou úplné a úplnost také požadují po všech ostatních. Dokážou ustoupit a vidět svou dceru jako samostatnou bytost, jako celou, a tudíž nedotknutelnou bytost.“

Učitelka hry na saxofon přejde k oknu, aby spustila žaluzie. Už se skoro setmělo.

Úterý

Než učitelka hry na saxofon otevře dveře, paní Tykeová čeká deset minut na chodbě.

„Chtěla jsem se s vámi jenom spojit kvůli tomu příšernému skandálu ve škole,“ spustí, jakmile jsou uvnitř. „Jde mi o děvčata.“

„Chápu,“ přitaká učitelka hry na saxofon a nalévá čaj do dvou hrnků. Na jednom z nich je obrázek saxofonisty na pustém ostrově a nápis „Sax on the Beach“. Druhý hrnek je bílý a stojí na něm „Let’s Talk About Sax“. Učitelka hry na saxofon vrátí konvici na podstavec a pečlivě vybere lžičku.

„Paní Tykeová,“ začne, „vy byste si, myslím, moc ráda přišla ruce svých dětí k pasu, jen abyste je měla vždy při sobě, pokud byste pospíchala, vlály by jim nožičky nad

zemí, a pokud byste se procházela, vlekly by je po asfaltu. Kdybyste se zprudka otočila, děti by se kolem vás rozprostřely do vějíře jako náhle rozvířená skládaná sukně. Byla byste bohyní v korzetu a sukni s honzíkem a děti by se od vás rozbíhaly jako mnoho ladných krátkých paprsků kola.“

„Jde mi jen o ta děvčata, to je všechno,“ odvětlí paní Tykeová. Natáhne obě ruce po hrnku černého lístkového čaje. Učitelka hry na saxofon dovolí, aby se v místnosti rozhostilo ticho, až to paní Tykeová nevydrží a vyhrkne: „Jenom mi dělá starosti, s jakými *myšlenkami* chodí domů. Takové myšlenky dřív nemívala. Usadily se jí ve tvářích, jako by měla v puse vlašský ořech, a když mluví, vidím jejich záblesky – jen se mi sem tam mihnou před očima, když otevře pusku hodně doširoka –, ale stačí to na to, abych pěkně znervózněla. Je to, jako by je ochutnávala nebo je postrkovala jazykem z místa na místo. Takové myšlenky dřív nemívala.“

Zasmušile mrkne na učitelku hry na saxofon, potom bezmocně pokrčí rameny a skloní hlavu, aby si lokla čaje.

„Můžu vám říct, v čem je podle mě problém?“ zeptá se učitelka hry na saxofon zvlášť tichým medovým hlasem. „Podle mě vám to připadá, jako by ten neřád ze školy, ten odporný, nechutný muž, nechal na vašich brýlích otisk velkého tlustého palce a vy teď, ať se díváte kam se díváte, vidíte pouze jeho prsty.“

Vstane a začne přecházet sem tam.

„Je mi jasné, že jste chtěla, aby se to všechno vaše dcera dozvěděla obvyklým způsobem. Chtěla jste, aby se to dozvěděla za přístavkem na kola nebo pod tribunou na ragbyovém hřišti nebo při hodině společenských věd, kde by na tabuli stála fakta napsaná fixem s plstěnou špičkou. Chtěla jste, aby pokradmu nakukovala do časo-

pisů a na záběry z filmů, které má zakázané. Chtěla jste, aby začala o sobotní noci ulepeným osaháváním naslepo v kamarádově obýváku, zatímco ostatní zvrací venku do květináčů. K tomu by mohlo dojít i opakovaně. Mohla by to být celá etapa. Ale na to byste byla připravená.“

Paní Tykeová pozoruje učitelku hry na saxofon a přes obličej jí přelétne výraz, který je méně drsný a odvážný než pochopení nebo prozření, výraz, který se projeví pouze povolením rysů ve tváři, drobným uvolněním. Je to tak dobrý výkon, že učitelka hry na saxofon málem zapomenou, že to jen hraje.

„Chtěla jste, aby si nakonec našla chlapce, někdy v šestnácti sedmnácti, nějakého jalového frajírka, který se vám nebude moc zamlouvat, a chtěla jste je spolu časem načapat, až přijdete domů dřív, protože jste měla podivné tušení, chtěla jste je nachytat na gauči, na podlaze nebo v jejím pokoji mezi plyšovými medvídky a nařasenými růžovými polštářky, které se jí vlastně nelíbí, ale přesto je nikdy nevyhodí.“

Chápu, že jste to pro svou dceru chtěla takhle,“ říká učitelka hry na saxofon. „Nejspíš to takhle chce každá dobrá matka. Je příšerné, že tenhle zlomyslný chlapík připravil vaši dceru o nevinnost tak úlisně, aniž by se jí byť jen dotkl, že jí narval špinavá, ubohoučká tajemství do krku, jako by to byly bonbóny z papírového pytlíku.“

Ale vy zase musíte pochopit, milá paní,“ zašeptá učitelka, „že tahle ochutnávka, které se vaší dceři dostalo, je předzvěstí toho, co se může stát. Spolkla to. Teď už to má v sobě.“

Kapitola druhá

Únor

„V prvním semestru jde v zásadě o fyzickou a emoční proměnu,“ řekli jim. „Odnaučíte se všechno, co jste se kdy naučili, odstraníme to slupku po slupce, vrstvu po vrstvě, až prosvítne váš vlastní pud.“

„Na tomto institutu vás nemůžeme naučit, jak se stát hercem,“ pokračovali. „Nemůžeme vám dát mapu nebo recept nebo abecedu, která by vás naučila, jak hrát nebo jak vnímat. Na tomto institutu neučíme pomocí hromadění, pomocí sbírání dovedností, jako když někdo sbírá kuličky, žetony nebo talismany. Tady na tomto institutu učíme pomocí odstraňování. Pomůžeme vám, abyste se naučili, jak odstranit sami sebe.“

„Možná se zhroutíte nebo vás to zlomí,“ dodávali. „To se stává.“

Tlustoch na konci řady se předklonil a důrazně prohlásil: „Dobrý herec nabízí sebe jako dar.“

„Herec je někdo, kdo veřejně nabízí své tělo,“ tvrdili. „To se může dít dvěma způsoby. Herec může využívat sám sebe, nakládat s vlastním tělem jako s dostup-

ným a poslušným nástrojem, s výrobkem nachystaným k prodeji. Na tomto institutu takový přístup nevítáme. Nevychováváme tady cukráře ani klauny. Nejste tady, abyste prodávali svoje tělo: jste tady proto, abyste je obětovali.“

A potom je upozornili: „Už nejste na střední škole.“

Únor

„Ukončil jsem institut v prosinci,“ řekl zlatý chlapec a s nevzrušeným nezájmem přejížděl pohledem po tvářích okolo. „Požádali mě, abych vám přišel povědět o svých zkušenostech s výukou a svých dalších plánech, a třeba se můžete taky na něco zeptat, když budete chtít.“

Seděl v tureckém sedu na podlaze tělocvičny jako nějaký prorok.

„Bože, jak já vám závidím,“ řekl a potom se jen usmíval a usmíval. „Ani ne moc neposkvrnění, ani ne moc zneučtění. Sedíte tady celí zářiví a obtěžkaní a to nejlepší vás teprve čeká.“

Zlatý chlapec se na ně zadíval, na sevřený bledý kruh nervózních obličejů a černých triček, která měla uprostřed ještě viditelný záhyb prozrazující novotu.

„Tři roky, které jsem na tomhle institutu strávil, mě neformovaly pouze jako umělce. Formovaly mě jako osobnost,“ řekl. „Tohle místo mě probudilo.“

Zčervenal, jako by popisoval ztracenou milenku.

„Všechno, před čím jste kdy práskli dveřmi, se tady znovu otevře,“ řekl. „Kdybyste nepřišli na konkurz a ne vzali vás, všichni byste zatvrdli, po zbytek dospělého života by z vás byly odlitky vytvarované podle formy. To se děje tam venku všem ostatním. Tady nikdy neztuhnete. Nikdy nezůstanete na místě, nikdy nezledovatíte na povrchu. Všechny možnosti zůstávají otevřené – musejí zů-

stávat otevřené. Naučíte se držet všechny tyhle možnosti v hrsti a nikdy žádnou z nich nepustit.“

V místnosti bylo ticho. Zlatý chlapec si uhladil kolena manšestráků a řekl, jako by ho to právě napadlo: „Pamatujte si, že když je někdo dost chytrý na to, aby vás osvobodil, je taky dost chytrý na to, aby vás zotročil.“

Říjen

Do téhle chvíle byl Stanley životem zklamán. Stál tady, na prahu svých osmnáctých narozenin, v hustém, zaprášeném tichu ztemněné haly ochromený hořkostí a nespokojeností. Myslel na všechno, čím není.

Stanley očekával, že bude v dospívání divoký, nonkonformní a morálně nadřazený – dokonce po tom prahnul –, ale jeho středoškolská léta ubíhala ve vší slušnosti a on byl čím dál nespokojenější. Čekal, že bude na břehu řeky popíjet whisky z láhve schované v papírovém pytlíku, že bude v křoví za tenisovými kurty sahat studenou rukou holce pod sukni a trefovat se ze střechy sousedovy garáže bramborovou pistolí do projíždějících aut. Čekal, že se bude zpíjet do němoty a ničit zastávky autobusů na předměstí, jezdit autem bez řidičáku, čekal, že se vzdálí rodině, zakysne a možná vyděsí matku, protože začne odmítat jídlo nebo přestane vycházet z pokoje. Na to měl nárok, takový osud mu po právu náležel, a místo toho trávil střední školu hraním gentlemanských sportů a sledováním televizních programů pro celou rodinu a z dálky obdivoval kluky, kteří byli tak stateční, že se nebáli poprat, a když míjel jakoukoli dívku, toužil, aby zvedla hlavu a podívala se mu do očí.

Stanley v duchu slyšel hlasy učitelů z institutu. „Opravdové vzrušení z divadla,“ říkali, „spočívá ve vědomí, že se kdykoliv může něco pokazit. Kdykoliv se může něco na

scéně rozbít nebo překotit – někdo může přeslechnout náarážku, někdo může rozhodit osvětlení, někdo může zapomenout, jakým přízvukem mluví nebo co má říkat. Když sledujete film, nikdy se nebojíte, protože se díváte na hotový produkt, vždycky stejný a vždycky dokonalý, ale když sledujete divadelní hru, často se bojíte, že se stane chyba a že vy sami potom zakusíte pocit trapnosti, protože se budete muset dívat, jak se v tom herci plácají a snaží se postavit na nohy. Ale současně si v měkkém přítmí hlediště palčivě přejete, aby se něco pokazilo. Přímou po tom dychtíte. Soucítíte s každým hercem, kterému spadne klobouk nebo kterému se zlomí knoflík. Zadržíte dech a zatleskáte, kdykoliv herec vyrovná škobrtnutí. A když si všimnete chyby, kterou ostatní diváci přehlédli, berete to jako zvláštní privilegium, jako byste zahlédli šev schované spodničky, něco nekonečně soukromého, něco jako nachový otisk zubů na vnitřní straně ženina stehna.“

Stanley stál ve vstupní hale institutu a rozhlížel se kolem sebe. Tady byl další možný život, který si mohl nárokovat, další život, který chtěl, tak jako chtěl být coby plachý, k ničemu nepoužitelný teenager bezcitným, neuctivým, nenuceným a závadovým. Teď stejně jako tehdy cítil, jak ho k podlaze sráží tíha příšerné netečnosti. Znovu zažíval zklamání z citáty prověřené pravdy, že svět za ním nepřijde ani na něj nepočká, dokonce se ani nezastaví: když bude čekat, život ho prostě mine. Stanley o tom přemýšlel a připadal si pokořený a příšerně ošizený.

V septimě byl ve školním představení obsazen do role Horatia, což mu udělalo radost – Horatio měl aspoň zapamatovatelné jméno, jediné, o němž Stanley slyšel, než se dostal ke hře. Horatia si každý pamatoval. Tohle jméno se dokázalo uchytit v povědomí. Horatio zů-

stal v kulturní paměti zásadním a pronikavým protagonistou, zatímco méně zvučné, hůře vyslovitelné postavy se odrolily a odpadly. Podle učitelky se špičatým nosem, která představení připravovala, se Stanelyho roli nevyrovnala téměř žádná jiná. „Lidé tu nechtějí sedět tři a půl hodiny,“ říkala a při zkoušení poznamenala: „Ty jsi ale vážně tak trochu Horatio, co říkáš, Stanley? Ty jsi Horatio skrz naskrz.“ Stanley kýval, usmíval se, neslyšně mumlal „děkuju“, v duchu byl šťastně rozechvělý, a co tím skutečně myslela, mu došlo až o několik měsíců později, kdy pochopil, že její komentář nebyl právě laskavý. Ani na scéně, kde poklusával v zamyšleném Hamletově stínu s rozevlátou kazajkou a v napnutých punčochách, doopravdy nepochopil, že jeho role tu byla pouze proto, aby přidala jiným, zajímavějším postavám na hloubce a kontrastu. Matka říkala, že je „báječný“, a on se při závěrečné rozjařené děkovačce držel co možná nejbližší středu – stál po boku Hamletovi a držel se ho za zpoceňnou ruku.

Na konci oktávy spatřil Stanley na nástěnce určené pro rady k výběru povolání otrhanou pozvánku na konkurs se zápisovým listem a jednoduše vylovil propisku a zapsal se. Měl za to, že chtěl být hercem odmalička. Herectví patřilo k prvotní slovní zásobě dítěte, které se seznamovalo se zaměstnáními dospělých: učitel, doktor, herec, právník, hasič, veterinář. Vybrat si kariéru herce nevyžadovalo originalitu ani zvláštní přemýšlení. Bylo to něco jiného, než kdyby se chtěl stát žokejem, zelinářem nebo manažerem zábavních událostí místního trustu, kde by bylo součástí výběru hledání a tvorba kariéry – jeho volba nezávisela na příležitosti ani sebezpytování. Vybrat si kariéru herce vyžadovalo pouze chopit se jedné z těchto diskrétně nachystaných kategorií oběma rukama. Ale když se Stanley zapisoval, o tomhle nepřemýš-

lel. Přihláška na konkurs byla vytištěna na silném papíře s vodoznakem a insignií institutu vyvedenou v bronzové barvě.

Později, když chtěl tomuto banálnímu rozhodnutí dodat váhu, si představoval, že v okamžiku, kdy zvedl propisku a přitiskl ji k papíru, aby z kuličky na špici uvolnil inkoust, takže mu prsty na chvíli zbledly, odkrvily se a ztvrdly – že v tomto okamžiku popadl za pačesy příležitost přeměnit se z Horatia v někoho úplně jiného.

Říjen

„Vítejte na prvním kole konkursu,“ řekl vedoucí výchovy k herectví a pousmál se. „Domníváme se, že neškolený herec je pouhým lhářem.“ Stál za kancelářským stolem, prsty opřené o zelený kožený potah. „Zatím jste všichni lháři,“ pokračoval, „úzkostliví, zardívající se lháři plní pochybnosti, nikoliv klidní, přesvědčiví lháři. Někteří z vás nebudou na institut přijati a zůstanou lháři navždy.“

Tu a tam se ozval smích, většinou nechápavý a od těch, kteří se na institut nedostanou. Vedoucí výchovy k herectví se znovu usmál a úsměv mu přelétl po tváři jako stín.

Stanley seděl vzadu, celý ztuhlý. Pár chlapců znal ze střední školy, ale nepřisedl si k nim pro případ, že by prozradili nebo podpořili nějakou z jeho vlastností, kterou si přál nechat v minulosti. V místnosti viselo napětí vyvolané nadějí a tužbami.

„Co se tedy na tomto institutu bude dít?“ otázal se vedoucí výchovy k herectví. „Jak naporcujeme podivně křečovitý, epileptický rytmus dní? Jaké násilí je zde uplatňováno a co můžete udělat, abyste omezili škody na minimum?“

Počkal, až se dotaz usadí jako prach.

„Tento víkend je virtuální simulací výukového prostředí, s nímž se studenti institutu setkávají dennodenně. Dnes jsou na pořádku lekce improvizace, pantomimy, zpěvu, pohybu a dějin divadla, zítra strávíte mnoho času v divadelní dílně a budete se v malých skupinkách učit text a zkoušet. Očekáváme od vás, že se do těchto lekcí plně zapojíte a budete se ze všech sil snažit, abyste nám předvedli, co jste ochotni obětovat, kdybyste k nám byli přizváni ke studiu.

Během víkendu vás budeme pozorovat, budeme obcházet podél zdí místností a dělat si poznámky. Pokud v tomto prvním víkendovém kole konkursu uspějete, pozveme vás na pohovor a na formálnější část konkursu. Má někdo nějaké otázky ohledně toho, jak bude víkend probíhat?“

Všichni měli na hrudi připíchnutá čísla jako maratonští běžci. Číslo 45 se přihlásilo.

„Proč vlastně nepořádáte normální konkurs jako ostatní herecké školy?“ zeptal se chlapec. „Takový, kdy si připravíte dva monology, jeden moderní a jeden klasický?“

„Protože nestojíme o takové studenty,“ odpověděl vedoucí výchovy k herectví, „o studenty, kteří jsou dobří v sebeprezentaci, kteří si zvolí dva protikladné monology, s jejichž pomocí dokonale předvedou škálu svých schopností a sílu své vykutálenosti. Rozdíl mezi moderním a klasickým je nám lhostejný. Nechceme studenty, kteří si zvýrazňují poznámky barevnými fixkami a začínají psát eseje týdný před termínem odevzdání.“

Student číslo 45 se začervenál, protože měl pocit, že je považován za někoho, kdo si zvýrazňuje poznámky barevnými fixkami a začíná psát eseje týdný před termínem odevzdání. Ostatní adepti ho politovali pohledem a v duchu se rozhodli, že si od něj budou udržovat odstup.

„Herectví je profese, která vyžaduje jistý druh celistvosti,“ prohlásil vedoucí výchovy k herectví. „Dám vám dnes následující radu: vaše představa o tom, co je talent, je tady nanic. Okamžik, kdy se rozhodneme přiřadit vás na seznam přijatých uchazečů – okamžik, kdy usoudíme, že si zasloužíte místo na tomto institutu –, nemusí být nutně okamžikem, kdy budete hrát. Může to být okamžik, kdy budete sekundovat někomu jinému. Může to být tehdy, když budete sami diváky. Může to být tehdy, když se sami budete připravovat na výstup. Může to být tehdy, když budete stát o samotě s rukama v kapsách, oči sklopené k zemi.“

Stratégové mezi přítomnými vážně přikyvovali a už si plánovali, že se nechají co možná nejčastěji přistihnout při jakoby nevědomě zaujatých pozicích. V duchu se rozhodli, že nezapomenou čas od času postávat s rukama v kapsách a očima sklopenýma k zemi.

Stanley se rozhlédl po svých konkurentech, horlivých a zapálených jako adepti mučednictví, nad nimiž se tyčil vedoucí výchovy k herectví, nafouklý velkolepou poctou spočívající ve výběru prvního odpadlíka, která připadne právě jemu.

„Nyní dovolte, abych předal slovo vedoucí improvizace,“ zakončil proslov vedoucí výchovy k herectví. „Hodně štěstí.“

Říjen

Nejdelší chodba institutu vedla po celé délce tělocvičny. Jedna strana chodby byla prosklená, tvořená vysokými okny zakrytými závěsy a zapuštěnými dveřmi, a druhá stranu sestávala z jednolitě stěny přerušené pouze těžkými dvojitými dveřmi tělocvičny, které sahaly do její poloviny. Na této dlouhé zdi byla připevněna řada docho-

vaných kostýmů přitištěných k cihlám nznak s rozpaženými prázdnými rukávy, které vypadaly jako duchové probodnutí náhlým a děsivým paprskem světla.

Stanley se zastavil, aby si je prohlédl. Předpokládal, že kostýmy tu zůstaly jako připomínka významných představení, a přistoupil k nim blíž, aby si přečetl první mosaznou cedulku umístěnou pod splasklými kostkovanými kalhotami a elegantní košilí s volánky. Nestál na ní ani název hry, ani jméno herce, pouze jméno postavy a rok, vyryté jako by šlo o nápis po straně náhrobku. Belville. 1957. Cedulky visely uspořádaně podél celé zdi. Stanley kráčel chodbou jako někdo, kdo vzdává hold mrtvým, díval se na naškrobené roztažené rukávy, zvadlé nohavice a roztřepené krajky, na starší odrbané kostýmy se skvrnami od plísně. Vindici, Ferdinand, paní Alvingová, královský posel. Zastavil se u těžkého dvorského, stříbrem vyšíváného kostýmu se saténovou podšívkou. Jeden z rozpražených královských rukávů spadl ze zdi a ochable visel dolů, takže se zdálo, že postava ukazuje směrem do haly, zatímco látka pokleslé paže bolestivě stahovala k zemi rameno. Ministr války. Princ Hal. Slavnostní procesí kostýmů rozvěšených na zdi připomínalo strašidelný pramínek duchů vyvěrající zpoza hranic podsvětí. Stanley se zachvěl. Perdita. Volpone. Žabák.

Listopad

„Provedou ti tam něco příšerného,“ varoval Stanleyho otec. „Začneš vnímat svoje pocity a vnitřní zrak a kdovíco ještě. Příští rok touhle dobou tě nepoznám. Bude z tebe velká, růžová koule citečků.“

„Podívej na všechny ty slavné lidi, kteří institutem prošli,“ bránil se Stanley, vzal otcí brožurku a ukázal na

seznam na vnitřní straně obálky, kde byly všechny televizní a filmové hvězdy označeny červenou hvězdičkou. Stránky prospektu už byly z opakovaného otáčení ohmatané.

„Těším se, až tě uvidím v odpoledním vysílání,“ prohlásil Stanleyho otec. „Tohle je můj syn, budu říkat nahlas, do prázdna. Tamhle na obrazovce s vyretušovanými vráskami a přičeskem. To je můj syn.“

„Viděl jsi fotky sídla institutu?“ zeptal se Stanley a listoval brožurkou, dokud je nenašel. „Je to stará muzejní budova. Samý kámen, mozaikové podlahy a tak a obrovská vysoká okna.“

„To koukám.“

„Na konkurs se přihlásilo tři sta uchazečů.“

„To je báječné, Stanley.“

„A berou jen dvacet.“

„To je báječné.“

„Vím, že je to teprve začátek,“ řekl Stanley.

Přišel číšník a Stanleyho otec objednal víno. Stanley se opřel o opěradlo židle a rozhlédl se kolem. Restaurace byla škrobená a potemnělá, plná šuškáni, tichého smíchu a kolínského. Strop byl posetý červenými lucerničkami, které pableskovaly nad hlavami hostů.

Číšník se uklonil a odešel. Stanleyho otec zatřepal rukou, aby mu manžety košile spadly přes zápěstí, a věnoval synovi profesionální úsměv psychologa. Brožuru z křídového papíru odsunul po ubrusu na původní místo.

„Jsem na tebe pyšný,“ ujistil ho. „Bude to skvělé. Ale pochop, kopeme teď každý za jiné mužstvo.“

„Jak to myslíš?“ zeptal se Stanley.

„V divadle jde o nepoznané, nemám pravdu? Divadlo má kořeny v magii, rituálu a oběti – a magie, rituál a oběť závisejí na jistém mystériu. V psychologii jde o to, abychom mystérium odstranili a pověry a obavy přeměnili